

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Е. ТАНЧЕВ
представено на 28 юни 2018 година¹

Дело C-216/18 PPU

**Minister for Justice and Equality
срещу
LM
(Недостатъци на съдебна система)**

(Преюдициално запитване, отправено от High Court (Висш съд, Ирландия))

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Рамково решение 2002/584/ПВР — Европейска заповед за арест — Основания за отказване на изпълнението — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 47 — Право на справедлив съдебен процес — Правова държава — Член 7 ДЕС — Мотивирано предложение на Комисията, с което тя приканва Съвета да установи съществуването на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Република Полша на посочена в член 2 ДЕС ценност“

Съдържание

I. Въведение	2
II. Правна уредба	5
A. Правото на Съюза	5
1. Хартата	5
2. Договорът за Европейския съюз	5
3. Рамковото решение	6
B. Ирландското право	7
III. Фактите и спорът по главното производство	7
IV. Анализ	9
A. По допустимостта	9

¹ Език на оригиналния текст: френски.

Б. По същество	10
1. Предварителни бележки	10
2. По първия преюдициален въпрос	12
а) Трябва ли реалният риск от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата, а не на член 4 от този акт да доведе до отлагане на изпълнението на европейска заповед за арест?	13
б) Трябва ли всяко нарушение на член 47, втора алинея от Хартата, независимо от неговата тежест да доведе до отлагане на изпълнението на европейската заповед за арест?	16
1) Въведение	16
2) Изискване за флагрантен отказ от правосъдие	17
3) Квалификация на флагрантния отказ от правосъдие от гледна точка на независимостта на съдилищата	19
в) Трябва ли изпълняващият съдебен орган да установи, че заинтересованото лице е изложено на риск от флагрантен отказ от правосъдие?	21
1) Въведение и становища на страните	21
2) Изискване за индивидуална проверка	22
3) Как да се докаже, че заинтересованото лице е изложено на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка?	24
3. По втория преюдициален въпрос	26
V. Заключение	28

I. Въведение

1. Настоящото преюдициално запитване се вписва в контекста на развитието и реформите в полската съдебна система², които водят до приемането на 20 декември 2017 г. на мотивирано предложение от страна на Европейската комисия, с което тя приканва Съвета на Европейския съюз да констатира на основание на член 7, параграф 1 ДЕС наличието на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Република Полша на една от общите ценности на държавите членки, посочени в член 2 ДЕС, а именно: на принципа на правовата държава³ (наричано по-нататък „Мотивираното предложение на Комисията“).

2 Става дума по-специално за назначаването на членовете на Конституционния съд и за непубликуването на някои негови решения, а също така и за новите режими за пенсиониране на съдиите от Върховния съд и от общите съдилища, за новата процедура във връзка с извънредната жалба в рамките на Върховния съд, за освобождаването от длъжност и назначаването на председателите на общите съдилища, за прекратяването на мандата на съдиите, които са членове на Националния съдебен съвет, както и за процедурата по тяхното назначаване.

3 Предложение за решение на Съвета относно констатирането на очевиден риск от тежко нарушение на принципите на правовата държава от страна на Република Полша от 20 декември 2017 г., COM(2017) 835 окончателен.

2. Ако предвидената в член 7 ДЕС процедура приключи, т.е. на Европейският съвет констатира тежко и продължаващо нарушение от страна на държава членка на ценностите, посочени в член 2 ДЕС, тази процедура позволява спирането на някои права, които съответната държава членка черпи от Договорите. Подобна процедура никога не е била започвана, а още по-малко приключвана. Мотивираното предложение на Комисията съставлява първият опит в този смисъл, но до настоящия момент Съветът не е приел решението, за което е бил приканен с това предложение.

3. В рамките на настоящото дело по отношение на ответника в главното производство L. M. са издадени три заповеди за арест от страна на полските съдилища на основание на Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки⁴, изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г.⁵ (наричано по-нататък „Рамковото решение“). Ответникът твърди, че поради реформите в полската съдебна система, които се анализират в мотивираното предложение на Комисията, съществува риск да не бъде проведен справедлив съдебен процес в Полша, и поддържа, че този риск не допуска предаването му на полските съдебни органи от страна на запитващата юрисдикция.

4. По силата на принципа на взаимно признаване обаче държавите членки са длъжни да изпълняват всяка европейска заповед за арест⁶. Изпълняващият съдебен орган няма право да откаже да изпълни такава заповед за арест, освен в изчерпателно изброените случаи, при които не се допуска изпълнение, предвидени в член 3 от Рамковото решение, или в изчерпателно изброените случаи, при които може да се откаже изпълнение, предвидени в членове 4 и 4а от Рамковото решение⁷.

5. Въпреки това, в решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 98), Съдът приема, че когато изпълняващият съдебен орган установи, че по отношение на лицето, за което е издадена европейска заповед за арест, е налице реален риск от нечовешко или унижително отношение по смисъла на член 4 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), изпълнението на европейската заповед за арест се отлага. За да стигне до това заключение, Съдът се основава, от една страна, на Становище 2/13 (Присъединяване на Съвета към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г. (EU:C:2014:2454, т. 191), признавайки, че „при изключителни обстоятелства“ могат да се въведат ограничения в принципите на взаимно признаване и взаимно доверие между държавите членки, а от друга страна, се основава на член 1, параграф 3 от Рамковото решение, съгласно който то „няма [за последица] изменение на задължението за спазване на основните права“, залегнали по-специално в Хартата⁸.

6. Все пак в посоченото решение Aranyosi и Căldăraru Съдът се е погрижил да постави ограничения за отлагането на изпълнението на европейската заповед за арест, като изисква изпълняващият съдебен орган да осъществи двуетапна проверка.

7. За начало изпълняващият съдебен орган трябва да установи съществуването на реален риск от нечовешко или унижително отношение в издаващата държава членка поради „системни или общи, засягащи определени групи лица или определени места за задържане недостатъци“⁹. За да установи съществуването на подобни недостатъци, този орган трябва да се основе на

4 ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3.

5 ОВ L 81, 2009 г., стр. 24.

6 Вж. съображение 6 и член 1, параграф 2 от Рамковото решение.

7 Решения от 16 юли 2015 г., Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, т. 36), и от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 80).

8 Решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 82—88).

9 По дело Aranyosi и Căldăraru нечовешкото или унижително отношение намира израз в условията на задържане в Унгария и Румъния.

„обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни относно преобладаващите в издаващата държава членка условия на задържане“, по-специално „[от] решения на международни юрисдикции, като например решенията на [Европейския съд по правата на човека], от съдебни решения в издаващата държава членка, както и от решения, доклади и други документи, съставени от органите на Съвета на Европа, или произтичащи от системата на Обединените нации“¹⁰.

8. След това изпълняващият съдебен орган трябва да се убеди, че са налице сериозни и потвърдени основания да се приеме, че *лицето, за което е издадена европейска заповед за арест*, ще бъде изложено на риска, установен въз основа на елементите, посочени в предходната точка. Всъщност „[с]амо наличието на данни [за] системни или общи, засягащи определени групи лица или определени места за задържане недостатъци [...] не означава [...] непременно, че в конкретен случай заинтересованото лице ще бъде подложено на нечовешко или унижително отношение в случай на предаване“¹¹. Следователно на основание член 15, параграф 2 от Рамковото решение изпълняващият съдебен орган трябва да поиска от издаващия съдебен орган допълнителна информация относно условията на задържане на заинтересованото лице. Ако въз основа на тази информация изпълняващият съдебен орган приеме, че по отношение на заинтересованото лице не е налице реален риск от нечовешко или унижително отношение, той трябва да изпълни европейската заповед за арест. Ако обаче въз основа на тази информация той установи, че по отношение на заинтересованото лице е налице подобен риск, той трябва да отложи изпълнението на тази заповед.

9. В рамките на настоящото дело основното право, на чието нарушение издирваното лице твърди, че е жертва в издаващата държава членка, не е забраната за нечовешко или унижително отношение, която се разглежда в посоченото решение Aranyosi и Căldăraru, а както видяхме по-горе: правото на справедлив съдебен процес. По-специално, до Съда е отправено запитване дали вторият етап от проверката, определен в решение Aranyosi и Căldăraru, е приложим в подобна ситуация. С други думи, до Съда е отправен въпросът дали за да може да възникне задължение за изпълняващия съдебен орган да отложи изпълнението на европейска заповед за арест, той трябва да установи, от една страна, че са налице недостатъци на полската съдебна система, съставляващи реален риск да бъде нарушено правото на справедлив съдебен процес, и от друга страна, че заинтересованото лице е изложено на подобен риск, или е достатъчно изпълняващият съдебен орган да установи съществуването на недостатъци на полската съдебна система, без да е нужно да проверява дали те могат да засегнат заинтересованото лице.

10. Този въпрос е от значение, тъй като запитващата юрисдикция посочва, че според нея такива недостатъци са налице на основание на мотивираното предложение на Комисията и на двете становища¹² на Европейската комисия за демокрация чрез право (наричана по-нататък „Венецианската комисия“).

10 Решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 89).

11 Решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 93) (курсивът е мой).

12 Становище на Венецианската комисия № 904/2017 от 11 декември 2017 година относно проектозакона за изменение на Закона за Върховния съд, предложени от президента на Република Полша, и относно Закона за организацията на общите съдилища, както и Становище на Венецианската комисия № 892/2017 от 11 декември 2017 година относно изменения Закон за прокуратурата (наричани по-нататък „становищата на Венецианската комисия“). Тези документи могат да бъдат консултирани на интернет сайта на Венецианската комисия на следния адрес: <http://www.venice.coe.int/webforms/events/>.

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

1. Хартата

11. Член 47 от Хартата, озаглавен „Право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес“, предвижда:

„Всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в настоящия член условия.

Всеки има право неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон. Всеки има възможността да бъде съветван, защитаван и представляван.

На лицата, които не разполагат с достатъчно средства, се предоставя правна помощ, доколкото тази помощ е необходима, за да се осигури реален достъп до правосъдие“.

2. Договорът за Европейския съюз

12. Съгласно член 2 ДЕС:

„Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете“.

13. Член 7 ДЕС гласи:

„1. По мотивирано предложение на една трета от държавите членки, на Европейския парламент или на Европейската комисия Съветът, с мнозинство от четири пети от своите членове, след като получи одобрение от Европейския парламент, може да констатира наличието на очевиден риск от тежко нарушение от държава членка на ценностите, посочени в член 2. Преди да направи тази констатация, Съветът изслушва въпросната държава членка и може да отправи препоръки към нея, като действа съгласно същата процедура.

Съветът редовно проверява дали основанията за такава констатация продължават да са налице.

2. Европейският съвет, като действа с единодушие, по предложение на една трета от държавите членки или на Европейската комисия, след като получи одобрение от Европейския парламент, може да установи наличието на тежко и продължаващо нарушение на ценностите, посочени в член 2 от страна на дадена държава членка, след като покани тази държава членка да представи своята позиция.

3. Когато е направена констатация по параграф 2, Съветът може с квалифицирано мнозинство да вземе решение за спирането на някои права, произтичащи от прилагането на Договорите по отношение на въпросната държава членка, включително и на правото на глас на представителя на правителството на тази държава членка в Съвета. Като прави това, Съветът взема под внимание възможните последици от такова спиране върху правата и задълженията на физическите и юридическите лица.

Във всеки случай задълженията на въпросната държава членка според Договорите продължават да бъдат обвързващи за нея.

4. Съветът може впоследствие с квалифицирано мнозинство да вземе решение да измени или отмени мерките, взети въз основа на параграф 3, в отговор на промените в ситуацията, която е довела до тяхното налагане.

5. Условието и редът за гласуване, които, за целите на настоящия член, се прилагат за Европейския парламент, за Европейския съвет и за Съвета, са определени в член 354 от Договора за функционирането на Европейския съюз“.

3. *Рамковото решение*

14. Съображение 10 от Рамковото решение предвижда:

„Механизмът на европейската заповед за арест се основава на високо равнище на [Доверие] между държавите членки. Нейното прилагане може да бъде спряно единствено в случай на съществено и продължаващо нарушаване [от страна на някоя от държавите членки] на един от принципите [...], посочени в член 6, параграф 1 от Договора за Европейския съюз, определени от Съвета съгласно член 7, параграф 1 от Договора с посочените в член 7, параграф 2 от него последици“.

15. Съгласно член 1 от Рамковото решение, озаглавен „Определение на понятието европейска заповед за арест и задължение за изпълнението ѝ“:

„1. Европейската заповед за арест е съдебно решение, което е издадено от държава членка, с оглед задържане и предаване [от] друга държава членка на издирвано лице, с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане.

2. Държавите членки следва да изпълнят всяка европейска заповед за арест въз основа на принципите на взаимното признаване и в съответствие с разпоредбите на настоящото рамково решение.

3. Рамковото решение няма действие по отношение на изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 от Договора за Европейския съюз“.

Б. Ирландското право

16. Член 37, параграф 1 от Закона от 2003 г. за европейската заповед за арест, който транспонира Рамковото решение¹³, предвижда:

„Никой не може да бъде предаден по силата на този закон, ако:

- а) неговото или нейното предаване би било несъвместимо със задълженията на страната по:
  - i) [Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи] или
  - ii) Протоколите към [Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи],
- б) неговото или нейното предаване би представлявало нарушение на Конституцията [...].“

III. Фактите и спорът по главното производство

17. По отношение на полския гражданин L. M. са издадени три европейски заповеди за арест от страна на Република Полша.

18. Първата европейска заповед за арест е издадена¹⁴ на 4 юни 2012 г. от Sąd Okręgowy w Poznaniu (Окръжен съд Познан, Полша) за целите на наказателното преследване на L. M. за две престъпления, квалифицирани съответно като „незаконно производство, преработка, контрабанда на упойващи вещества, заместители или психотропни вещества или трафик на такива“ и „участие в организирана престъпна група или сдружение, чиято цел е да извършва престъпления“. Съгласно тази заповед за арест в периода от 2002 г. до пролетта на 2006 г. L. M. е участвал в престъпна организация в Познан и Влоцлавек, която по-специално е имала за цел трафик на упойващи вещества в големи размери. През този период той е продал поне 50 кг амфетамини на стойност най-малко 225 000 PLN (полски злоти), 200 000 хапчета екстази на стойност най-малко 290 000 PLN и поне 3,5 кг марихуана на стойност 47 950 PLN.

19. Втората европейска заповед за арест е издадена¹⁵ на 1 февруари 2012 г. от Sąd Okręgowy w Warszawie (Окръжен съд Варшава, Полша) за целите на наказателното преследване на L. M. за две престъпления, квалифицирани по един и същ начин, а именно като „незаконен трафик на упойващи и психотропни вещества“. Съгласно тази заповед за арест през лятото на 2007 г. L. M. е доставил в Холандия първоначално най-малко 6 кг марихуана, а впоследствие най-малко 5 кг марихуана. В писмо на издаващия съдебен орган се уточнява, че марихуаната, доставена от L. M. на другите членове от престъпната организация, в която членува той, му е била продадена, за да може той да я продава на свой ред в Полша.

20. Третата европейска заповед за арест е издадена¹⁶ на 26 септември 2013 г. от Sąd Okręgowy w Włocławku (Окръжен съд Влоцлавек, Полша) за целите на наказателното преследване на L. M. за престъпление, квалифицирано като „незаконно производство, преработка, контрабанда на упойващи вещества, прекурсори, заместители или психотропни вещества или трафик на такива“.

¹³ European Arrest Warrant Act 2003.

¹⁴ По дело 2013/295 EXT.

¹⁵ По дело 2014/8 EXT.

¹⁶ По дело 2017/291 EXT.

Съгласно тази заповед за арест в периода от юли 2006 г. до ноември 2007 г. във Влоцлавек L. M. е участвал в трафика на поне 30 кг амфетамини на стойност най-малко 150 000 PLN, на 55 000 хапчета екстази на стойност най-малко 81 000 PLN и на поне 7,5 кг марихуана на стойност най-малко 105 250 PLN.

21. L. M. е бил задържан в Ирландия на 5 май 2017 г. Той не е съгласен да бъде предаден на полските органи, по-специално тъй като скорошните законодателни реформи в полската съдебна система и прокуратурата създавали реален риск да бъде изложен на флагрантен отказ от правосъдие в Полша, в нарушение на член 6 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“).

22. След известно забавяне, което според запитващата юрисдикция се дължи на трудности, свързани с правната помощ, на смяна на адвоката и на искания за отлагане с оглед на представяне на нови доказателства и на нова информация относно полските законодателни реформи, High Court (Висш съд, Ирландия) провежда съдебни заседания на 1 и 2 февруари 2018 г. С решение от 12 март 2018 г. High Court (Висш съд) приема, че е необходимо да отправи запитване до Съда във връзка с тълкуването на Рамковото решение и приканва страните в главното производство да представят становища по въпросите, които възнамерява да постави на Съда.

23. На основание на мотивираното предложение на Комисията и становищата на Венецианската комисия на 23 март 2018 г. High Court (Висш съд) приема, че законодателните реформи, предприети от страна на Република Полша през последните две години, разглеждани заедно, нарушават посочена в член 2 ДЕС обща ценност, каквато е принципът за правовата държава. Запитващата юрисдикция прави извод, че е налице реален риск в Полша по отношение на ответника в главното производство да не може да бъде приложен принципът на справедливия съдебен процес, тъй като там вече не са налице гаранции за независимостта на съдебната власт и не е осигурено съответствието с полската конституция.

24. High Court (Висш съд) иска да установи дали е приложим вторият етап от проверката, определен от Съда в решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), ако в издаващата държава членка са налице недостатъци на съдебната система, които съставляват нарушение на принципа на правовата държава. High Court (Висш съд) е на мнение, че вторият етап от тази проверка не е приложим. Всъщност в подобна хипотеза било нереалистично да се изисква заинтересованото лице да докаже, че тези недостатъци имат последици върху провежданото по отношение на него производство.

25. Освен това High Court (Висш съд) счита, че поради системния характер на разглежданите недостатъци издаващият съдебен орган не е в състояние да даде каквато и да е индивидуална гаранция, която да може да отстрани риска за заинтересованото лице. Било нереалистично да се изискват гаранции по отношение на прокурора и членовете на съдебния състав, включително на апелативните съдии, или по отношение на спазването на решенията на Конституционния съд, които биха констатирали непротивоконституционността на дадена разпоредба с вероятни последици за разглежданото производство.

26. Поради това High Court (Висш съд) спира производството и поставя на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Независимо от заключенията на Съда на Европейския съюз в решение Aranyosi и Căldăraru, когато национален съд установи, че съществуват убедителни доказателства, че условията в издаващата държава членка са несъвместими с основното право на справедлив съдебен процес, тъй като самата съдебна система в издаващата държава членка вече не функционира съгласно принципите на правовата държава, необходимо ли е изпълняващият съдебен орган

да направи допълнителна конкретна и точна преценка до каква степен заинтересованото лице ще бъде изложено на риск от несправедлив съдебен процес, когато процесът му ще се води в рамките на система, която вече не функционира в съответствие с изискването за върховенство на закона?

- 2) Ако критерият, който следва да бъде прилаган, изисква индивидуална оценка на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие за заинтересованото лице и при условие че националният съд е констатирал, че има системно нарушаване на принципите на правовата държава, длъжен ли е националният съд в качеството си на изпълняващ съдебен орган да се обърне към издаващия съдебен орган за всяка необходима допълнителна информация, която би му позволила да намали съществуващия риск от несправедлив съдебен процес и, ако да, какви гаранции за справедлив съдебен процес биха били необходими?¹⁷.

27. На 12 април 2018 г. Съдът решава да разгледа преюдициалното запитване по реда на спешното производство на основание член 107, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

28. Освен това Съдът решава да покани Република Полша да представи писмено всички необходими уточнения във връзка с настоящото дело в съответствие с член 109, параграф 3 от Процедурния правилник.

29. Писмени становища по преюдициалните въпроси представят молителят, ответникът в главното производство и Комисията, а на основание член 109, параграф 3 от Процедурния правилник на Съда и Република Полша. Тези страни, а също и Кралство Испания, Унгария и Кралство Нидерландия, са изслушани в заседанието на 1 юни 2018 г.

IV. Анализ

A. По допустимостта

30. Полското правителство поддържа, че проблемът е хипотетичен, тъй като няма причина, която да обосновава отказа за изпълнение на разглежданите европейски заповеди за арест въз основа на правото на справедлив съдебен процес. Макар това правителство да не е поискало изрично преюдициалното запитване да бъде обявено за недопустимо, все пак от гореизложеното то е направило извод, че Съдът не следва да отговаря на поставените от запитващата юрисдикция въпроси. Унгарското правителство от своя страна поддържа, че преюдициалното запитване е недопустимо, тъй като проблемът е хипотетичен.

31. Съгласно установената съдебна практика поставените от националния съд въпроси, свързани с тълкуването на правото на Съюза, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправено от национална юрисдикция преюдициално запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси¹⁷.

¹⁷ Решение от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 20).

32. В това отношение както от текста, така и от структурата на член 267 ДФЕС следва, че преюдициалното производство предполага наличието на висящ пред националните юрисдикции действителен спор, по който те трябва да се произнесат с решение, което би взело предвид решението по преюдициалното производство. Всъщност основанието на едно преюдициално запитване не е във формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а в необходимостта от него за действителното решаване на спор¹⁸.

33. В конкретния случай е отправено запитване до Съда дали за да възникне задължение за изпълняващия съдебен орган да отложи изпълнението на европейска заповед за арест е достатъчно той да установи съществуването на реален риск от нарушение на правото на справедлив съдебен процес поради недостатъци на съдебната система на издаващата държава членка, или изпълняващият съдебен орган трябва да се убеди също така, че издирваното лице ще бъде изложено на подобен риск. До Съда е отправен и въпрос каква информация и гаранции изпълняващият съдебен орган трябва евентуално да получи от издаващия съдебен орган, за да отстрани този риск. По отношение на L. M. са издадени три европейски заповеди за арест от страна на полските съдилища и запитващата юрисдикция посочва, че според нея недостатъците, които засягат полската съдебна система, са от такова естество, че е нарушен принципът на правовата държава. Поради това предаването на L. M. на издаващия съдебен орган зависи от отговора на Съда на преюдициалните въпроси. Следователно тези въпроси не могат да се считат за хипотетични.

34. Ето защо смятам, че преюдициалното запитване трябва да се обяви за допустимо.

Б. По същество

1. Предварителни бележки

35. Ще подчертая, че Съдът не следва да се произнеса по наличието на реален риск от нарушение на правото на справедлив съдебен процес поради недостатъци на полската съдебна система, т.е. по първия етап от проверката, определен в решение от 5 април 2016 г., *Aranyosi и Căldăraru* (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198). *Изпълняващият съдебен орган* е този, който следва да се произнесе по съществуването на подобен риск. Всъщност съгласно точка 88 от това решение, когато изпълняващият съдебен орган разполага с данни, които сочат, че е налице реален риск от нечовешко или унижително отношение в издаващата държава членка, той е длъжен да подложи на преценка наличието на този риск.

36. Съдът следва да се произнесе по съвместимостта на полското законодателство с правото на Съюза, и по-конкретно с разпоредбите на Хартата, само в рамките на иск за неизпълнение на задължения от държава членка¹⁹. При все това, в рамките на подобен иск Съдът евентуално би установил *нарушение* на норма от правото на Съюза, а не *риск* от нарушение на такава норма.

37. Ще уточня също така, че не може да се приеме, че липсата на решение на основание член 7, параграф 1 ДЕС, с което Съветът установява съществуването на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Република Полша на принципа на правовата държава, е пречка изпълняващият съдебен орган да извърши преценката, посочена в точка 35 от настоящото заключение.

¹⁸ Решения от 8 септември 2010 г., *Winner Wetten* (C-409/06, EU:C:2010:503, т. 38), и от 27 февруари 2014 г., *Pohotovosí* (C-470/12, EU:C:2014:101, т. 28 и 29).

¹⁹ Каго например този, с който Съдът е сезиран по дело C-192/18, Комисия/Полша.

38. Всъщност, на първо място, преценката, която евентуално би била извършена от Съвета в рамките на член 7, параграф 1 ДЕС, няма същия предмет като тази, извършена от изпълняващия съдебен орган в рамките на първия етап от проверката, определен в решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198). В рамките на член 7, параграф 1 ДЕС Съветът преценява дали е налице очевиден риск от тежко нарушение на ценностите, посочени в член 2 ДЕС, а именно: човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава и правата на човека. Обратно на това, в посоченото решение Aranyosi и Căldăraru извършената от изпълняващия съдебен орган проверка се отнася до съществуването на реален риск от нарушение, не на ценност, която е обща за държавите членки, а на основно право: забраната на нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

39. В рамките на настоящото дело запитващата юрисдикция пита Съда дали за да възникне задължение да отложи изпълнението на европейска заповед за арест, е достатъчно тя да установи, че „условията в издаващата държава членка са несъвместими с *основното право на справедлив съдебен процес*, тъй като самата съдебна система [на тази държава членка] вече не функционира съгласно принципите на правовата държава“²⁰. Следователно на Съда е поставен въпрос относно последиците от нарушението на правото на справедлив съдебен процес, а не относно последиците от нарушението на ценността, свързана с правовата държава.

40. Вярно е, че в конкретния случай са налице притеснения относно независимостта на съдиите и разделението на властите, свързани с правото на справедлив съдебен процес, които са накарали Комисията да приеме мотивирано предложение²¹. Вярно е обаче също, че в издаващата държава членка може да съществува риск от нарушение на правото на справедлив съдебен процес дори тя да не нарушава принципа на правовата държава. Поради това според мен не може да се оспори обстоятелството, че двете посочени в точка 38 по-горе преценки, направени съответно от Съвета и от изпълняващия съдебен орган, нямат един и същ предмет.

41. На второ място, констатирането от страна на Съвета на очевиден риск от тежко нарушение на ценностите, посочени в член 2 ДЕС, няма същите последици като констатирането от страна на изпълняващия съдебен орган на реален риск от нарушение на основно право.

42. Всъщност констатирането от страна на Съвета на очевиден риск от тежко нарушение от страна на държава членка на ценностите, посочени в член 2 ДЕС, има за единствена последица евентуално да позволи на Европейския съвет да установи на основание член 7, параграф 2 ДЕС наличието на тежко и продължаващо нарушение на тези ценности. Следователно е необходима констатация на *нарушение*, а не само на риск от нарушение, за да може Съветът на основание на член 7, параграф 3 ДЕС да спре някои права на съответната държава членка, произтичащи от прилагането на Договора за ЕС и на Договора за функционирането на ЕС. Той може по-специално да спре прилагането на *Рамковото решение* по отношение на тази държава членка, както предвижда съображение 10.

43. За разлика от това, констатацията само на *реален риск* от нарушение на забраната за нечовешко или унижително отношение задължава изпълняващия съдебен орган да отложи изпълнението на дадена европейска заповед за арест. Този орган обаче може да спре изпълнението само на *съответната европейска заповед за арест*²².

44. Следователно споделям становището на нидерландското правителство, което то поддържа в съдебното заседание, че процедурата, предвидена в член 7 ДЕС, има съвсем различна функция от проверката, осъществена от изпълняващия съдебен орган в приложение на решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198). Тази процедура

²⁰ Курсивът е мой.

²¹ Вж. точки 171—186 от обяснителния меморандум на мотивираното предложение на Комисията.

²² Вж. в това отношение точка 106 от настоящото заключение.

позволява на Съюза да се намеси в случай на тежко и продължаващо нарушение от страна на държава членка на ценностите, на които се основава Съюзът. От своя страна посочената проверка позволява на изпълняващия съдебен орган да защити основните права на личността, по отношение на която е издадена европейска заповед за арест.

45. На трето място, ще посоча, че член 7, параграф 1 ДЕС не предвижда в какъв срок Съветът, който е сезиран с мотивирано предложение, трябва да приеме решение, с което да се констатира съществуването на очевиден риск от тежко нарушение на ценностите, посочени в член 2 ДЕС. Освен това член 7, параграф 1 ДЕС не предвижда, че ако според Съвета подобен риск не съществува, той следва да приеме решение в този смисъл. Следователно да се счита, че след като Съветът не е приел решение на основание член 7, параграф 1, ДЕС, изпълняващият съдебен орган не може да прецени дали е налице реален риск от нарушение на основно право в издаващата държава членка, би означавало да се забрани на този орган, *най-малкото за неопределен срок*, да отложи изпълнението на европейска заповед за арест. Ще посоча, че в конкретния случай мотивираното предложение на Комисията е прието на 20 декември 2017 г. и че досега Съветът не е взел каквото и да е решение на основание член 7, параграф 1 ДЕС²³.

2. По първия преюдициален въпрос

46. С първия си въпрос запитващата юрисдикция пита Съда дали вторият етап от проверката, определен в решение от 5 април 2016 г., *Aranyosi и Căldăraru* (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), е приложим, когато издаващата държава членка нарушава „основното право на справедлив съдебен процес“. При все това, макар самият въпрос да не посочва на коя разпоредба се основава правото на справедлив съдебен процес, в мотивите на преюдициалното запитване е направено позоваване на член 6 от ЕКПЧ.

47. В това отношение ще посоча, че макар в член 6, параграф 3 ДЕС да е установено, че основните права, гарантирани от ЕКПЧ, са част от правото на Съюза в качеството им на общи принципи и макар в член 52, параграф 3 от Хартата да е предвидено, че съдържащите се в нея права, съответстващи на права, гарантирани от ЕКПЧ, имат същия смисъл и обхват като дадените им в посочената конвенция, вярно е също така, че тъй като Съюзът не се е присъединил към нея, тя не представлява юридически акт, формално интегриран в правния ред на Съюза²⁴.

48. От разясненията относно Хартата²⁵ следва, че член 47, втора алинея от Хартата съответства на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ относно правото на справедлив съдебен процес.

49. Поради това следва да се разгледа единствено член 47, втора алинея от Хартата²⁶.

²³ За изчерпателност ще посоча, че политическият контекст, в който се вписва настоящото преюдициално запитване, на пръв поглед предполага, че Съдът не може да го разглежда. Ще уточня например, че съгласно американската доктрина във връзка с „political questions“ съответната юрисдикция принципно не следва да се произнася, когато счита, че въпросът трябва да бъде оставен на преценката на изпълнителната или законодателната власт. При все това Съдът не признава, че са налице подобни ограничения на осъществявания от него контрол. Впрочем в конкретния случай поставените на Съда въпроси не могат да се считат за „политически“, тъй като преценката, която трябва да се осъществи в рамките на първия етап от разглеждането, определен в посоченото решение *Aranyosi и Căldăraru*, се разграничава, както видяхме по-горе, от тази, направена от Съвета в рамките на член 7, параграф 1 ДЕС.

²⁴ Решения от 15 февруари 2016 г., N. (C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, т. 45), и от 6 октомври 2016 г., Paoletti и др. (C-218/15, EU:C:2016:748, т. 21).

²⁵ Разяснения относно Хартата на основните права (ОВ С 303, 2007 г., стр. 17). Ще уточня, че съгласно тези разяснения член 47, първа алинея от Хартата съответства на член 13 от ЕКПЧ, озаглавен „Право на ефективни правни средства за защита“. От своя страна член 47, трета алинея от Хартата отразява практиката на Европейския съд по правата на човека.

²⁶ Решения от 8 декември 2011 г., *Chalkor*/Комисия (C-386/10 P, EU:C:2011:815, т. 51), и от 6 ноември 2012 г., *Otis* и др. (C-199/11, EU:C:2012:684, т. 46 и 47).

50. Така до Съда е отправено запитване дали за да може да възникне задължение за изпълняващия съдебен орган да отложи изпълнението на европейска заповед за арест е достатъчно да се установи съществуването на реален риск²⁷ от нарушение на правото на справедлив съдебен процес, посочено в член 47, втора алинея от Хартата поради недостатъци на съдебната система на издаващата държава членка, или този орган трябва да се увери също така, че засегнатото от тази заповед лице ще бъде изложено на този риск.

51. За да отговоря на този въпрос, на първо място, трябва да изясня дали реален риск от нарушение — не на член 4 от Хартата, какъвто е бил налице в решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198) — а на член 47, втора алинея от същия акт, може да доведе до отлагане на изпълнението на европейска заповед за арест. Тъй като според мен в настоящия случай това е така, по-нататък ще разгледам въпроса дали всяко нарушение на правото на справедлив съдебен процес може да доведе до отлагане на изпълнението на подобна заповед или единствено особено тежко нарушение като флагрантния отказ от правосъдие налага това. Накрая ще разгледам приложимостта на втория етап от проверката, определен в посоченото решение Aranyosi и Căldăraru, в хипотезата на наличие на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие поради недостатъци на съдебната система на издаващата държава членка (тъй като според мен реалният риск от флагрантен отказ от правосъдие е релевантният критерий). Още тук ще посоча, че според мен вторият етап на тази проверка е приложим в подобна хипотеза.

а) Трябва ли реалният риск от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата, а не на член 4 от този акт да доведе до отлагане на изпълнението на европейска заповед за арест?

52. Minister for Justice and Equality (Министър на правосъдието и равенството, Ирландия) (наричан по-нататък „министърът“), нидерландското и полското правителство²⁸ и Комисията считат, че наличието на риск от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата може да създаде задължение за отлагане на изпълнението на европейска заповед за арест. L. M., както и запитващата юрисдикция, а вероятно и испанското правителство, приемат това за установено²⁹.

53. Тъй като този въпрос е важен, струва ми се, че е необходимо той да бъде разгледан.

54. В това отношение ще посоча, че принципът на взаимно признаване, който съставлява „крайтъгълният камък“ на съдебното сътрудничество по наказателни дела³⁰, от своя страна се основава на принципа на взаимно доверие между държавите членки. Както Съдът е приел в Становище 2/13 (Присъединяване на Съюза към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г. (EU:C:2014:2454, т. 191 и 192), принципът на взаимно доверие между държавите членки изисква, що се отнася по-специално до пространството на свобода, сигурност и правосъдие, от всяка от тези държави да приеме, освен „при изключителни обстоятелства“, че всички други държави членки зачитат

27 Всъщност ще уточня, че в решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), Съдът е постановил, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да отложи изпълнението на европейската заповед за арест, когато установи наличието на *реален риск от нечовешко или унижително отношение* в издаващата държава членка, а не *нарушение* на забраната за подобно отношение (и че заинтересованото лице е изложено на подобен риск). Вж. в това отношение точка 43 от настоящото заключение.

28 Съгласно писменото становище на полското правителство обстоятелството, че решение Aranyosi и Căldăraru се отнася до член 4 от Хартата, „не означава, че ограниченията на принципите на взаимно признаване и взаимно доверие между държавите членки не могат да се прилагат за защита на други основни права, които нямат толкова абсолютен характер, сред които е правото на справедлив съдебен процес“.

29 Що се отнася до унгарското правителство, то не разглежда пряко посочения аспект.

30 Вж. съображение 6 от Рамковото решение.

правото на Съюза, и по-специално признатите от него основни права. Следователно държавите членки нямат възможност, освен „в изключителни случаи“, да проверяват дали друга държава членка действително е зачела в конкретния случай основните права, гарантирани от правото на Съюза.

55. Както посочих по-горе³¹, за да стигне в решение от 5 април 2016 г., *Aranyosi и Căldăraru* (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), до извода, че е налице задължение за отлагане на изпълнението на европейската заповед за арест, Съдът изтъква възможността „при изключителни обстоятелства“ да бъдат допуснати ограничения на принципите на взаимно признаване и доверие, както и на член 1, параграф 3 от Рамковото решение. Такива ограничения доказват, че взаимното доверие не е сляпо доверие³².

56. Въпреки това до настоящия момент ограничения на принципа на взаимно признаване са допуснати единствено по отношение на установеното в член 4 от Хартата право както във връзка с изпълнението на европейска заповед за арест, така и с прехвърлянето на основание на Регламент (ЕС) №604/2013 на Европейския парламент и на Съвета³³ на търсецо убежище лице в държавата членка, компетентна за разглеждане на неговата молба³⁴.

57. В това отношение ще посоча, че макар забраната за нечовешко или унижително отношение, предвидена в член 4 от Хартата, да има абсолютен характер³⁵, това не е така, що се отнася до правото на справедлив съдебен процес, установено в член 47 от Хартата. Това право е предмет на ограничения³⁶.

58. Според мен обаче от гореизложеното не може да се направи изводът, че наличието на риск от нарушение на член 47 от Хартата не може да доведе до отлагане на изпълнението на европейска заповед за арест. Такова е становището и на генералния адвокат Sharpston³⁷.

59. Всъщност, на първо място, нищо от текста на член 1, параграф 3 от Рамковото решение не сочи, че когато държавите членки го изпълняват, те са длъжни да спазват само основните права, които не търпят никакво ограничение, каквото е предвиденото в член 4 от Хартата.

31 Вж. точка 5 от настоящото заключение.

32 Заключение на генералния адвокат Bobek по дело *Ardic* (C-571/17 PPU, EU:C:2017:1013, т. 74). Вж. в това отношение *Lenaerts*, K. La vie après l'avis: Exploring the principle of mutual (yet not blind) trust — *Common Market Law Review* 2017, n 3, p. 805.

33 Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство (ОВ L 180, 2013 г., стр. 31) (наричан по-нататък „Регламент „Дъблин III““).

34 Когато в държавата членка, първоначално посочена за компетентна да разгледа молбата да предоставяне на убежище на основание на изброените в Регламент „Дъблин III“ критерии, е налице риск от нечовешко или унижително отношение, търсецото убежище лице не може да бъде прехвърлено в нея. Определящата държава членка трябва да разгледа тези критерии, за да установи дали друга държава членка може да бъде посочена за компетентна. Ако това се окаже невъзможно, определящата държава става компетентна държава членка. Вж. член 3, параграф 2 от Регламент „Дъблин III“, който е кодификация на решение от 21 декември 2011 г., *N. S. и др.* (C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865, т. 94). Вж. също решения от 16 февруари 2017 г., *С. К. и др.* (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, т. 65), от 26 юли 2017 г., *A.S.* (C-490/16, EU:C:2017:585, т. 41), и от 26 юли 2017 г., *Jafari* (C-646/16, EU:C:2017:586, т. 101).

35 Решения от 5 април 2016 г., *Aranyosi и Căldăraru* (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 85), от 6 септември 2016 г., *Petruhhin* (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 56), от 16 февруари 2017 г., *С. К. и др.* (C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, т. 59), и от 24 април 2018 г., *MP* (Субсидиарна закрила на лице, подложено на изтезания в миналото) (C-353/16, EU:C:2018:276, т. 36).

36 Съгласно установената съдебна практика правото на ефективни правни средства за защита може да бъде ограничавано, ако съгласно член 52, параграф 1 от Хартата съответното ограничаване е предвидено в закон, защита основното съдържание на това право и при спазване на принципа на пропорционалност е необходимо и действително отговаря на признати от Европейския съюз цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора (решения от 4 юни 2013 г., *ZZ*, C-300/11, EU:C:2013:363, т. 51, от 17 септември 2014 г., *Liivimaa Lihaveis*, C-562/12, EU:C:2014:2229, т. 72, от 6 октомври 2015 г., *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, т. 95, от 15 септември 2016 г., *Star Storage и др.*, C-439/14 и C-488/14, EU:C:2016:688, т. 49, от 27 септември 2017 г., *Puškár*, C-73/16, EU:C:2017:725, т. 62, и от 20 декември 2017 г., *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation*, C-664/15, EU:C:2017:987, т. 90).

37 Заключение на генералния адвокат Sharpston по дело *Radu* (C-396/11, EU:C:2012:648, т. 97).

60. На второ място, ще припомня, че Рамковото решение установява система за предаване между съдебните органи, заменяща екстрадицията между държавите членки, която е предполагала намеса и преценка от страна на политическата власт³⁸.

61. Според мен обаче единствено решение, постановено след провеждане на *съдебно* производство, което отговаря на изискванията на член 47, втора алинея от Хартата, може да се ползва от установеното с Рамковото решение взаимно признаване.

62. В това отношение ще посоча, че в решение от 9 март 2017 г., *Pula Parking* (C-551/15, EU:C:2017:193, т. 54), което действително не се отнася до тълкуването на Рамковото решение, а до тълкуването Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета³⁹, Съдът посочва, че „спазването на принципа на взаимно доверие в правораздаването в държавите — членки на Съюза, който стои в основата на прилагането на [Регламент „Брюксел Ia“], по-специално предполага, че решенията, чието изпълнение се иска в друга държава членка, са постановени *в съдебно производство, осигуряващо гаранции за независимост и безпристрастност, както и спазване на принципа на състезателност*“⁴⁰.

63. Освен това ми се струва, че взаимното признаване на европейските заповеди за арест предполага присъдите, във връзка с изпълнението на които са издадени съответните заповеди, да са постановени след приключване на съдебно производство, отговарящо по-специално на изискванията за независимост и безпристрастност, предвидени в член 47, втора алинея от Хартата. Що се отнася до европейските заповеди за арест, издадени за целите на наказателното преследване, ми се струва, че те трябва да бъдат подложени на същото изискване като тези, издадени за целите на изпълнение на дадена присъда. Тяхното изпълнение всъщност предполага наказателното преследване в издаващата държава членка да се проведе пред независим и безпристрастен съдебен орган.

64. Такова впрочем е и становището на генералния адвокат Вобек, според когото „за да могат да участват в европейската система за взаимно признаване (независимо в коя област — на *наказателното*, гражданското или административното право), националните съдилища трябва да отговарят на всички критерии за „юрисдикция“ в правото на Съюза, в това число на критерия за независимост“. Оттам генералният адвокат Вобек стига до извода, че ако „наказателните съдилища на съответната държава членка вече не [могат] да гарантират правото на справедлив процес“, „прилагането на принципа на взаимно доверие е невъзможно“, и следователно „автоматичното взаимното признаване“ е изключено⁴¹.

65. Следователно, ако е налице реален риск провежданата в издаващата държава членка процедура да не отговаря на изискванията на член 47, втора алинея от Хартата, липсва предпоставката, на която се основава предвиденото в член 1, параграф 2 от Рамковото решение задължение за изпълнение на всяка европейска заповед за арест. Следователно рискът от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата в издаващата държава членка може да изключи възможността за изпълнение на дадена европейска заповед за арест⁴².

38 Вж. съображение 5 от Рамковото решение и решение от 10 ноември 2016 г., *Kovalkovas* (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, т. 41).

39 Регламент на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Регламент „Брюксел Ia“).

40 Курсивът е мой.

41 Заключение на генералния адвокат Вобек по дело *Zdziaszek* (C-271/17 PPU, EU:C:2017:612, т. 86 и бележка под линия 16) (курсивът е мой).

42 В това отношение ще посоча, че в решение от 26 април 2018 г., *Donnellan* (C-34/17, EU:C:2018:282, т. 61), Съдът приема, че тъй като помощта при събиране на вземания, установена с Директива 2010/24/ЕС [на Съвета от 16 март 2010 година относно взаимната помощ при събиране на вземания, свързани с данъци, такси и други мерки (ОВ L 84, 2010 г., стр. 1)], се определя като „взаимна“, това „предполага по-конкретно, че задача на запитвания орган е да *създаде* [...] условията, при които запитаният орган ще може [...] да окаже помощ“ (курсивът е мой).

66. На трето място, Европейският съд по правата на човека забранява на договарящите страни да експулсират дадено лице, когато в страната, в която се изпраща лицето, то ще бъде изложено на реален риск да бъде изложено не само на противоречащо на член 3 от ЕКПЧ третиране⁴³ или на смъртна присъда⁴⁴ в нарушение на член 2 от ЕКПЧ и на член 1 от Протокол № 13 към ЕКПЧ⁴⁵, но също така и на флагрантен отказ от правосъдие в нарушение на член 6 от ЕКПЧ⁴⁶.

67. Поради това считам, че е възможно риск от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата да породи задължение за отлагане на изпълнението на европейска заповед за арест.

68. Все пак с оглед на изключителния характер на обстоятелствата, при които са допустими ограничения от принципа на взаимно признаване съгласно Становище 2/13 (Присъединяване на Съюза към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г. (EU:C:2014:2454, т. 191), възниква въпросът дали изпълнението на европейска заповед за арест се отлага при наличие на реален риск от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата или такова изпълнение се отлага само ако е налице реален риск от *особено тежко* нарушение на посочената разпоредба.

б) Трябва ли всяко нарушение на член 47, втора алинея от Хартата, независимо от неговата тежест да доведе до отлагане на изпълнението на европейската заповед за арест?

1) Въведение

69. От преюдициалното запитване се установява, че съгласно ирландското право изпълняващият съдебен орган е длъжен да не предаде заинтересованото лице, ако е налице реален риск то да бъде изложено в издаващата държава членка на флагрантен отказ от правосъдие⁴⁷.

70. Ирландската съдебна практика е в съответствие с тази на Европейския съд по правата на човека. Всъщност в решение *Soering c/y Обединено кралство* посоченият съд приема, че решение за екстрадиция „[може] по изключение да повдигне проблем в контекста на [член 6 от ЕКПЧ], когато бежанецът е претърпял или има риск да претърпи флагрантен отказ от правосъдие“⁴⁸.

71. Макар запитващата юрисдикция да не задава на Съда въпроса дали изпълнението на европейска заповед за арест се отлага при наличие на реален риск от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата, или се отлага само когато съществува реален риск от особено тежко нарушение на тази разпоредба, като например флагрантен отказ от правосъдие, струва ми се, че е необходимо този въпрос да се разгледа. Всъщност този въпрос произтича от въпроса, разгледан в точки 52—68 от настоящото заключение. Освен това във втория преюдициален въпрос изрично се прави позоваване на реалния риск от флагрантен отказ от правосъдие.

43 ЕСПЧ, 4 ноември 2014 г., *Tarakhel c/y Швейцария* (СЕ:ЕCHR:2014:1104JUD002921712, § 93).

44 ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Al Nashiri c/y Полша* (СЕ:ЕCHR:2014:0724JUD002876111, § 576—579).

45 Протокол № 13 към ЕКПЧ относно премахването на смъртното наказание при всички обстоятелства, подписан във Вилюс на 3 май 2002 г.

46 ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство* (СЕ:ЕCHR:2012:0117JUD000813909, § 258).

47 Всъщност в преюдициалното запитване се посочва, че критерият за преценка дали член 6 от ЕКПЧ допуска предаването, е трайно установен. Съгласно постоянната национална съдебна практика заинтересованото лице трябва да бъде изложено на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие. В решение *Minister for Justice, Equality and Law Reform v. Brennan* [2007] IESC 24, Supreme Court (Върховен съд, Ирландия), е постановил, че само при наличие на изключителни обстоятелства, „каквото е безспорно доказаният и основен недостатък в правосъдната система на издаващата държава членка“, нарушение на установените в член 6 от ЕКПЧ права обосновава отказа за предаване на основание на Закона от 2003 г. относно европейската заповед за арест“.

48 ЕСПЧ, 7 юли 1989 г., *Soering c/y Обединеното кралство* (СЕ:ЕCHR:1989:0707JUD001403888, § 113).

2) Изискване за *флагрантен отказ от правосъдие*

72. Считам, че за да може да бъде отложено изпълнението на европейска заповед за арест не е достатъчно в издаващата държава членка да съществува реален риск от нарушение на член 47, втора алинея от Хартата. Необходимо е да съществува реален риск от флагрантен отказ от правосъдие.

73. Всъщност, на първо място, съгласно постоянната съдебна практика ограниченията на принципа на взаимно доверие трябва да се тълкуват стриктно⁴⁹.

74. Що се отнася до Рамковото решение, по силата на член 1, параграф 2 изпълняващите съдебни органи са длъжни да изпълнят всяка европейска заповед за арест. Те могат да откажат нейното изпълнение само на основанията, изброени изчерпателно в членове 3, 4 и 4а от посоченото рамково решение. Следователно, щом изпълнението на европейската заповед за арест съставлява принципът, отказът да изпълнение на подобна заповед се счита за изключение, което като такова трябва да се тълкува стриктно⁵⁰.

75. На второ място, както посочих по-горе⁵¹, правото на справедлив съдебен процес може да бъде предмет на ограничения, ако те зачитат основното съдържание на това право, както предвижда член 52, параграф 1 от Хартата.

76. Затова ми се струва, че изпълняващият съдебен орган може да бъде задължен да отложи изпълнението на европейска заповед за арест само ако съществува реален риск от нарушение не на правото на справедлив съдебен процес, а на *основното съдържание* на това право.

77. С други думи, когато става въпрос за право с абсолютен характер, каквото е произтичащото от забраната за нечовешко или унижително отношение, би било достатъчно да съществува реален риск от нарушение на това право, за да бъде отложено изпълнението. Когато обаче става въпрос за право, което няма абсолютен характер, каквото е правото на справедлив съдебен процес, изпълнението трябва да бъде отложено единствено ако реалният риск от нарушение се отнася до основното съдържание на това право.

78. На трето място, тази позиция съвпада с позицията, възприета от Европейския съд по правата на човека.

79. Всъщност, както беше посочено по-горе⁵², Европейският съд по правата на човека счита, че за да може договаряща страна да бъде задължена да не експулсира или екстрадира дадено лице, то трябва да е подложено в държавата молител не на обикновено нарушение на член 6 от ЕКПЧ, а на „флагрантен отказ от правосъдие“⁵³. Поради това във връзка с правото на справедлив съдебен процес посоченият съд не се задоволява — както е направил по отношение на забраната на нечовешко или унижително третиране или наказание — само с наличието на реален риск от „третиране, което противоречи на член 3 [от ЕКПЧ]“⁵⁴.

49 Решение от 26 април 2018 г., *Donnellan* (C-34/17, EU:C:2018:282, т. 50).

50 Решение от 23 януари 2018 г., *Piotrowski* (C-367/16, EU:C:2018:27, т. 48).

51 Вж. точка 57 и бележка под линия 36 от настоящото заключение.

52 Вж. точка 70 от настоящото заключение.

53 ЕСПЧ, 7 юли 1989 г., *Soering* c/y Обединеното кралство (CE:ECHR:1989:0707JUD001403888, § 113), ЕСПЧ, 2 март 2010 г., *Al-Saadoon и Mufdhi* c/y Обединеното кралство (CE:ECHR:2010:0302JUD006149808, § 149), ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada)* c/y Обединеното кралство (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909, § 258), ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Al Nashiri* c/y Полша (CE:ECHR:2014:0724JUD002876111, § 456 и 562–564), и решение на ЕСПЧ от 15 юни 2017 г., *Harkins* c/y Обединеното кралство (CE:ECHR:2017:0615DEC007153714, § 62).

54 ЕСПЧ, 28 февруари 2008 г., *Saadi* c/y Италия (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, § 125).

80. В какво според Европейския съд по правата на човека се състои флагрантният отказ от правосъдие?

81. Според посочения съд „флагрантният отказ от правосъдие надхвърля обикновените нередности или липсата на гаранции в процеса, които биха довели до нарушение на член 6 [от ЕКПЧ], ако бяха налице в самата договаряща страна. Необходимо е наличието на нарушение на принципа на справедливост в съдебния процес, гарантиран с член 6 [от ЕКПЧ], което е толкова тежко, че води до отпадането или дори до разрушаването на самата същност на правото, което посоченият член защитава“⁵⁵.

82. Според Европейския съд по правата на човека флагрантен отказ от правосъдие, който забранява екстрадицията или експулсирането на заинтересованото лице, може да бъде налице и в случай на: осъждане *in absentia* без възможност за преразглеждане на обвинението по същество⁵⁶; съкратен по своето естество процес, който е проведен при пълно незачитане на правото на защита⁵⁷; задържане, чиято законосъобразност е невъзможно да бъде разгледана от независим и безпристрастен съд; нарочен и систематичен отказ дадено лице, по-специално такова, което е задържано в чужда държава, да осъществява контакт с адвокат⁵⁸. Съдът придава също така значение на обстоятелството, че цивилно лице е трябвало да се яви пред съд, съставен, макар отчасти, от военни, които са подчинени на изпълнителната власт⁵⁹.

83. Доколкото знам, Европейският съд по правата на човека само четири пъти е стигал до извода, че екстрадиция или експулсиране съдържа нарушение на член 6 от ЕКПЧ. Става въпрос за решение *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство*, в което флагрантният отказ от правосъдие съставлява допускането на доказателства, получени чрез изтезания; за решение *Husayn c/y Полша*, в което флагрантният отказ от правосъдие се състои по-специално в задържане на молителя в американската военна база в Гуантанамо за период от дванадесет години, без да е повдигнато обвинение срещу него; за решение *Al Nashiri c/y Полша*, постановено на същия ден като решение *Husayn c/y Полша*, на което бих искал да се спра; и за наскоро постановено решение *Al Nashiri c/y Румъния*⁶⁰.

84. В решение *Al Nashiri c/y Полша*⁶¹ молителят, който е гражданин на Саудитска Арабия, е бил заловен в Обединените арабски емирства и прехвърлен в таен център за задържане в Полша, а впоследствие в американската военна база в Гуантанамо. Наказателното преследване спрямо него за организиране на самоубийствен атентат срещу американски военен кораб и участие в атентат срещу френски петролен танкер е проведено пред военна комисия, която се намира в базата в Гуантанамо. Европейският съд по правата на човека приема, че е налице реален риск

55 ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство* (СЕ:ЕCHR:2012:0117JUD0000813909, § 260), и от 24 юли 2014 г., *Al Nashiri c/y Полша* (СЕ:ЕCHR:2014:0724JUD002876111, § 563).

56 ЕСПЧ, 16 октомври 2001 г., *Einhorn c/y Франция* (СЕ:ЕCHR:2001:1016DEC007155501, § 33 и 34). В конкретния случай ЕСПЧ приема, че не е бил налице флагрантен отказ от правосъдие, тъй като молителят, осъден задочно за убийство от пенсилвански съд, е можел при връщането си в Пенсилвания да поиска провеждането на нов процес.

57 ЕСПЧ, 8 ноември 2005 г., *Vader и Kanbor c/y Швеция* (СЕ:ЕCHR:2005:1108JUD001328404, § 47). Производство, при което в съдебното заседание не е бил изслушан нито един свидетел и в което всички разгледани доказателства са били представени от прокурора и не са присъствали нито обвиняемият, нито дори неговият адвокат, се характеризира като съкратено производство, в което е налице пълно отричане на правото на защита.

58 ЕСПЧ, 20 февруари 2007 г., *Al-Moayad c/y Германия* (СЕ:ЕCHR:2007:0220DEC003586503, § 100—108). В конкретния случай Съдът ЕДН е направил извод, че не е бил налице флагрантен отказ от правосъдие, тъй като молителят, по отношение на когото е било провеждано наказателно преследване за участието му в две терористични организации и във връзка с когото е била отправена молба за екстрадиция от органите на Съединените щати, не може да бъде прехвърлен в места за задържане извън Съединените щати, където той няма да има достъп до адвокат и ще бъде съден от военен съд или друга извънредна юрисдикция.

59 ЕСПЧ, 12 май 2005 г., *Öcalan c/y Турция* (СЕ:ЕCHR:2005:0512JUD004622199, § 112), и ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Al Nashiri c/y Полша* (СЕ:ЕCHR:2014:0724JUD002876111, § 562).

60 ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство* (СЕ:ЕCHR:2012:0117JUD0000813909, § 263—287), ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Husayn (Abu Zubaydah) c/y Полша* (СЕ:ЕCHR:2014:0724JUD000751113, § 559), ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Al Nashiri c/y Полша* (СЕ:ЕCHR:2014:0724JUD002876111, § 565-569), ЕСПЧ, 31 май 2018 г., *Al Nashiri c/y Румъния* (СЕ:ЕCHR:2018:0531JUD003323412, § 719—722).

61 ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Al Nashiri c/y Полша* (СЕ:ЕCHR:2014:0724JUD002876111).

от флагрантен отказ от правосъдие с оглед на три елемента. Първо, разглежданата военна комисия не е била нито независима, нито безпристрастна и съответно не е можела да се счита за „съд“ по смисъла на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ. Тя е била създадена, за да съди „някои чуждестранни граждани в борбата срещу тероризма“, като не е била част от федералната съдебна система на Съединените щати и се е състояла изключително от военни. Второ, Европейският съд по правата на човека се основава на решение на US Supreme Court (Върховен съд на Съединените щати)⁶², за да приеме, че тази комисия не е съд „създаден в съответствие със закона“ по смисъла на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ. Трето, според същия съд има голяма вероятност срещу молителя да бъдат използвани доказателства, получени чрез изтезание⁶³.

85. Предлагам да се възприеме установеният от Европейския съд по правата на човека критерий и да се счита, че изпълнението на европейска заповед за арест се отлага единствено при наличие на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка.

3) *Квалификация на флагрантния отказ от правосъдие от гледна точка на независимостта на съдилищата*

86. В конкретния случай запитващата юрисдикция счита, че е налице реален риск в издаващата държава членка L. M. да бъде подложен на флагрантен отказ от правосъдие, по-специално поради липса на независимост на юрисдикциите на тази държава членка.

87. Липсата на независимост на съдилищата на издаващата държава членка може ли да се счита за флагрантен отказ от правосъдие?

88. Ще припомня в това отношение, че съгласно член 47, втора алинея от Хартата всеки има право неговото дело да бъде гледано от независим и безпристрастен съд.

89. Съгласно установената съдебна практика понятието за независимост има два аспекта. Първият аспект, който е външен, предполага съдебният орган да е защитен от външна намеса или натиск, които могат да застрашат независимостта на членовете му при вземане на решение по разглежданите от тях спорове. Вторият аспект, който е вътрешен, е свързан с понятието за безпристрастност и се отнася до спазването на еднаква дистанция със страните по спора и съответните им интереси с оглед на предмета на спора. Този аспект изисква запазването на обективност и липсата на всякакъв интерес от изхода на спора извън строгото прилагане на правната норма⁶⁴. Такива гаранции за независимост и безпристрастност изискват наличието на правила, по-конкретно що се отнася до състава на инстанцията, назначаването, срока на упражняване на функциите, както и основанията за въздържане, отвод и отзоваване на членовете ѝ, даващи възможност да се отстрани всяко оправдано съмнение в съзнанието на страните в производството относно неподатливостта на посочената инстанция към външни фактори и неутралността ѝ по отношение на противопоставящите се интереси⁶⁵.

90. Според мен не може да се изключи възможността липсата на независимост на съдилищата на издаващата държава членка *по принципи* да съставлява флагрантен отказ от правосъдие.

62 Европейският съд по правата на човека в действителност посочва в параграф 567(ii) от своето решение: „[the military commission] did not have legitimacy under US and international law resulting in, as the Supreme Court found, its lacking the ‘power to proceed’ and [...], consequently, it was not ‘established by law’ for the purposes of Article 6§1“.

63 ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., Al Nashiri c/y Полша (СЕ:ЕCHR:2014:0724JUD002876111, § 565—569). Подобни доводи се съдържат в точки 719—722 от решение на ЕСПЧ от 31 май 2018 г., Al Nashiri c/y Румъния (СЕ:ЕCHR:2018:0531JUD003323412).

64 Решения от 19 септември 2006 г., Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587, т. 51 и 52), от 16 февруари 2017 г., Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2017:126, т. 37 и 38), и от 14 юни 2017 г., Online Games и др. (C-685/15, EU:C:2017:452, т. 60 и 61).

65 Решение от 19 септември 2006 г., Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587, т. 53); определение от 14 май 2008 г., Pilato (C-109/07, EU:C:2008:274, т. 24), и решение от 31 януари 2013 г., D и A. (C-175/11, EU:C:2013:45, т. 97).

91. Всъщност, от една страна, в решение от 27 февруари 2018 г., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, т. 41 и 42), Съдът е приел, че „запазването на независимостта [на националните съдилища] е от първостепенно значение“ и че „[г]аранцията за независимост [е] присъща за правосъдната дейност“⁶⁶. По-специално наличието на гаранции по отношение на съдебния състав представлява крайъгълният камък на правото на справедлив съдебен процес⁶⁷.

92. От друга страна, в решения *Al Nashiri c/y Полша* и *Al Nashiri c/y Румъния*⁶⁸ Европейският съд по правата на човека е приел, че е налице реален риск от флагрантен отказ от правосъдие, по-специално с довода, че създадената в базата в Гуантанамо военна комисия не е била нито независима, нито безпристрастна и следователно не може да се счита за „съд“ по смисъла на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ⁶⁹.

93. Все пак ще подчертая, че липсата на независимост и безпристрастност на даден съд може да се разглежда като съставляваща флагрантен отказ от правосъдие само ако е толкова съществена, че заличава изцяло справедливия характер на съдебния процес. Както обаче посочва Европейският съд по правата на човека в решение *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство*, е налице основна разлика между допускане на доказателства, получени чрез изтезания, каквито се разглеждат в това решение, и нарушения на член 6 от ЕКПЧ, които се дължат например на състава на съда⁷⁰.

94. Преди всичко наблягам върху обстоятелството, че решения *Al Nashiri c/y Полша* и *Al Nashiri c/y Румъния*⁷¹, които до настоящия момент са единствените, в които Европейският съд по правата на човека е направил извод за наличие на нарушение на член 6 от ЕКПЧ, по-специално поради липса на независимост и безпристрастност на юрисдикциите в държавата, в която се изпраща съответното лице, са се отнасяли до извънредни юрисдикции, компетентни в областта на тероризма, съставени само от военни.

95. Въз основа на изложените съображения запитващата юрисдикция следва да определи дали в *конкретния случай* твърдяната липса на независимост на полските съдилища е толкова съществена, че премахва изцяло справедливия характер на процеса и в резултат от това съставлява флагрантен отказ от правосъдие. Както посочва Съдът в решение *Aranyosi и Căldărău*, за тази цел запитващата юрисдикция трябва да се основе на обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни относно преобладаващите в издаващата държава членка условия, които сочат за действителното съществуване на недостатъци, засягащи полската съдебна система⁷². В това отношение могат да се вземат предвид мотивираното предложение на Комисията, както и становищата на Венецианската комисия, но при условие — ще се върна по-нататък на този въпрос — че запитващата юрисдикция се осведоми за евентуално развитие на положението в Полша, настъпило след издаването на тези документи.

66 Вж. също решения от 19 септември 2006 г., *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, т. 49), от 14 юни 2017 г., *Online Games* и др. (C-685/15, EU:C:2017:452, т. 60), и от 13 декември 2017 г., *El Hassani* (C-403/16, EU:C:2017:960, т. 40).

67 Решения от 1 юли 2008 г., *Chronopost* и *La Poste/UFEX* и др. (C-341/06 P и C-342/06 P, EU:C:2008:375, т. 46), от 19 февруари 2009 г., *Gorostiaga Atxalandabaso/Парламент* (C-308/07 P, EU:C:2009:103, т. 42), и от 31 януари 2018 г., *Gyarmathy/FRA* (T-196/15 P, непубликувано, EU:T:2018:47, т. 97).

68 ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Al Nashiri c/y Полша* (CE:ECHR:2014:0724JUD002876111) и ЕСПЧ, 31 май 2018 г., *Al Nashiri c/y Румъния* (CE:ECHR:2018:0531JUD003323412).

69 Вж. точка 84 от настоящото заключение.

70 ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство* (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909, § 265).

71 ЕСПЧ, 24 юли 2014 г., *Al Nashiri c/y Полша* (CE:ECHR:2014:0724JUD002876111), и ЕСПЧ, 31 май 2018 г., *Al Nashiri c/y Румъния* (CE:ECHR:2018:0531JUD003323412).

72 Решение от 5 април 2016 г., *Aranyosi и Căldărău* (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 89). Вж. също решение от 21 декември 2011 г., *N. S.* и др. (C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865, т. 91).

96. Ако предположим, че изпълняващият съдебен орган установи наличието на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие поради недостатъци на съдебната система на издаващата държава членка, длъжен ли е единствено на това основание да отложи изпълнението на европейската заповед за арест? Или пък трябва да продължи проверката и да установи, че *засегнатото от тази заповед лице* е изложено на такъв риск? Именно на този въпрос ще се постарая да отговоря по-долу.

в) Трябва ли изпълняващият съдебен орган да установи, че заинтересованото лице е изложено на риск от флагрантен отказ от правосъдие?

1) Въведение и становища на страните

97. В решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 91—93), Съдът е приел, както посочих по-горе, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да отложи изпълнението на европейска заповед за арест само ако установи, от една страна, че в издаващата държава членка е налице реален риск от нечовешко или унизително отношение поради общите условия на задържане в нея, а от друга страна, че заинтересованото лице ще бъде изложено на този риск⁷³. Всъщност според Съда съществуването на недостатъци в системата на пенитенциарните заведения, дори тези недостатъци да са общи, не засяга непременно *всички* места за задържане. Следователно от самото съществуване на недостатъци на системата на пенитенциарните заведения не може да се направи изводът, че *заинтересованото лице* ще бъде подложено на нечовешко или унизително отношение.

98. Запитващата юрисдикция счита, че в хипотеза, в която недостатъците на съдебната система на издаващата държава членка са особено тежки, т.е. в която тази държава членка вече не спазва принципа на правовата държава, посочената юрисдикция трябва да откаже предаването, без да проверява дали заинтересованото лице ще е изложено на този риск⁷⁴.

99. Министърът поддържа, че вторият етап от проверката, определен в разглежданото решение Aranyosi и Căldăraru, е приложим. Ако това не беше така, би се стигнало до систематичен отказ на ирландските съдебни органи да изпълняват европейските заповеди за арест, издадени от Република Полша. Той подчертава по-специално, че подобен систематичен отказ не би бил в съответствие нито със съображение 10 от Рамковото решение, нито с конституционно установения принцип на взаимно доверие, нито с принципа на равенство между държавите членки, установен с член 4 ДЕС.

100. L. M. счита, че вторият етап от разглежданата проверка, определен в посоченото решение Aranyosi и Căldăraru, не може да се прилага в хипотеза, в която доверието на държавите членки, че Република Полша ще спазва най-основната от ценностите — а именно правовата държава, е било чисто и просто сринато.

101. Испанското правителство е на мнение, че вторият етап от проверката, определен в посоченото решение Aranyosi и Căldăraru, е приложим. Унгарското правителство счита, че констатирането на съществуването на недостатъци на полската съдебна система може да бъде осъществено единствено в рамките на процедурата, предвидена в член 7 ДЕС и поради това първият етап от проверката, определен в същото решение Aranyosi и Căldăraru, не е осъществен. Ако се предположи, че той е бил осъществен, според унгарското правителство вторият етап от тази проверка ще бъде приложим. Нидерландското правителство поддържа, че този втори етап е приложим.

⁷³ Вж. също решение от 6 септември 2016 г., Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, т. 58), и определение от 6 септември 2017 г., Peter Schotthöfer & Florian Steiner (C-473/15, EU:C:2017:633, т. 24—26).

⁷⁴ Вж. точка 24 от настоящото заключение.

102. Според полското правителство в Полша не е налице нито риск от нарушение на принципа на правовата държава, нито риск от нарушение на правото на заинтересованото лице L. M. от справедлив съдебен процес. От една страна, запитващата юрисдикция не можела да се основава на мотивираното предложение на Комисията, за да направи извод, че е налице нарушение на правовата държава в Полша, по-специално защото полското законодателство е било изменено след приемането на това мотивирано предложение. Запитващата юрисдикция не била компетентна да установи нарушение на принципа на правовата държава от страна на Република Полша, тъй като подобно правомощие има Европейският съвет в рамките на процедурата, предвидена в член 7 ДЕС. Освен това запитващата юрисдикция не била компетентна и да спира прилагането на Рамковото решение, като подобно правомощие имал Съветът в съответствие със съображение 10 от Рамковото решение. От друга страна, запитващата юрисдикция не била доказала надлежно, че самият L. M. е изложен на реален риск от нарушение на правото на справедлив съдебен процес. Всъщност тази юрисдикция можела по-специално да посочи само хипотетични причини, поради които L. M. бил изложен на риск от несправедлив съдебен процес.

103. Комисията поддържа, че вторият етап от проверката, определен в посоченото решение *Aganosi и Căldăraru*, е приложим. Обстоятелството, че по отношение на държава членка е издадено мотивирано предложение по смисъла на член 7, параграф 1 ДЕС не означавало, че предаването на дадено лице на тази държава членка го излага автоматично на реален риск от нарушение на правото на справедлив съдебен процес. Всъщност не може да се изключи вероятността в определени случаи съдилищата на тази държава членка да могат да разгледат дадено дело с независимостта, която се изисква съгласно член 47, втора алинея от Хартата. Следователно била необходима проверка във всеки конкретен случай. За да се проведе надлежно тази индивидуална проверка, изпълняващият съдебен орган трябва да вземе предвид както личността на заинтересованото лице (по-конкретно дали става дума за политически опонент или за лице, принадлежащо към социална или етническа малцинствена група, която е предмет на дискриминация), така и естеството и обстоятелствата във връзка с престъплението, за което се провежда наказателно преследване (по-конкретно дали това престъпление е от политически характер, дали е извършено при упражняване на свободата на изразяване или свободата на сдружаване, или е било предмет на публични изявления от страна на представители на управляващата власт). Накрая запитващата юрисдикция трябвало да вземе предвид положението на магистратите в предпенсионна възраст (чието запазване на длъжност след настъпване на пенсионна възраст занапред зависи от преценката на изпълнителната власт) или правилата относно кариерното развитие на магистратите.

2) Изискване за индивидуална проверка

104. Считаю, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да отложи изпълнението на европейска заповед за арест само когато установи, че не само съществува реален риск от флагрантен отказ от правосъдие поради недостатъци, които засягат съдебната система на издаващата държава членка, но и че заинтересованото лице ще бъде изложено на този риск.

105. Всъщност, на първо място, ще посоча, че съгласно Становище 2/13 (Присъединяване на Съюза към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г. (EU:C:2014:2454, т. 192) извънредната проверка от страна на държавите членки за спазването на основните права от страна на друга държава членка може да се отнася единствено до това дали тези права са спазени „в конкретния случай“.

106. Да се приеме, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да отложи изпълнението на европейска заповед за арест, без да провери дали *заинтересованото лице* е изложено на риска от флагрантен отказ от правосъдие, който счита, че произтича от недостатъците на съдебната система, според мен би било несъвместимо със съображение 10 от Рамковото решение, съгласно което „прилагане[то на механизма на европейската заповед за арест] може да бъде

спряно единствено в случай на тежко и продължаващо нарушение на един от принципите [от страна на държавите членки], посочени в член 6, параграф 1 [ДЕС], [установено] от Съвета съгласно член 7, параграф 1 от [ДЕС]⁷⁵. Това съображение 10 забранява на държавите членки да спират прилагането на Рамковото решение по отношение на държава членка, освен ако по отношение на нея Европейският съвет приеме решение на основание на настоящия текст на член 7, параграф 2 ДЕС⁷⁵. Обратно на това, посоченото съображение не забранява на държава членка на спре прилагането на Рамковото решение „в конкретния случай“, т.е. да отложи изпълнението на конкретна европейска заповед за арест. Впрочем забелязвам, че в решение от 5 април 2016 г., *Aranyosi и Căldăraru* (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), Съдът е допуснал подобно отлагане при липса на такова решение на Европейския съвет.

107. Освен това, тъй като става дума за спиране на изпълнението на Рамковото решение „в конкретния случай“, не е налице нарушаване на равенството на държавите членки, установено в член 4, параграф 2 ДЕС.

108. На второ място, дори да се предположи, че в Полша съществува реален риск от флагрантен отказ от правосъдие поради скорошните реформи на съдебната система⁷⁶, от това не може да бъде направен извод, че *ниито един* полски съд не е в състояние да разгледа дадено дело, *независимо от естеството му*, спазвайки член 47, втора алинея от Хартата. Подкрепям изцяло довода на Комисията, че „дори да е установено, че принципът на правовата държава в издаващата държава членка е сериозно застрашен [...], не може да се изключи възможността да са налице хипотези, в които е запазена способността на съдилищата да проведат процес с необходимата независимост, за да се гарантира спазването на основното право, установено в член 47, втора алинея от Хартата“.

109. На трето място, за да определи дали е налице реален риск от третиране, което противоречи на член 3 от ЕКПЧ, Европейският съд по правата на човека „провер[ява] кои са предвидимите последици от изпращането на молителя в съответната държава, предвид на общото положение в нея *и на специфичните обстоятелства в случая на заинтересованото лице*“⁷⁷. Според посочения съд обстоятелството, че е налице общ проблем, свързан със зачитането на правата на човека в дадена държава, не доказва само по себе си, че изпращането на заинтересованото лице в тази държава ще противоречи на член 3 от ЕКПЧ⁷⁸. Освен това, за да прецени дали съществува реален риск от флагрантен отказ от правосъдие, на практика Европейският съд по правата на човека взема под внимание не само положението в държавата, където се изпраща заинтересованото лице, но и специфичните обстоятелства, свързани с това лице⁷⁹.

110. Например, що се отнася до член 3 от ЕКПЧ, в решение *Mo. M. c/y Франция* Европейският съд по правата на човека приема, че връщането на молителя в Чад, който е избягал, след като е бил задържан от тайните служби на тази държава и изтезаван, предполага нарушение на член 3 от ЕКПЧ. Европейският съд по правата на човека се основава на докладите на местните неправителствени организации и на институционални наблюдатели, от които следва, че общото

75 Всъщност Рамковото решение е прието на 13 юни 2002 г., т.е. преди влизането в сила на 1 февруари 2003 г. на Договора от Ница (ОВ С 80, 2001 г., стр. 1). Именно обаче член 1, параграф 1 от Договора от Ница въвежда параграф 1 на член 7. Следователно позоваването в съображение 10 от Рамковото решение на член 7, параграф 1 ДЕС понастоящем трябва да се разглежда като позоваване на член 7, *параграф 2* ДЕС. Вж. в това отношение точка 38 от настоящото заключение.

76 Преценка, която, както посочих в точки 35 и 95 от настоящото заключение, следва да бъде направена от запитващата юрисдикция.

77 ЕСПЧ, 30 октомври 1991 г., *Vilvarajah и др. c/y Обединеното кралство* (E:ECtHR:1991:1030JUD001316387, § 108, ЕСПЧ, 28 февруари 2008 г., *Saadi c/y Италия* (SE:ECtHR:2008:0228JUD003720106, § 130), ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство* (SE:ECtHR:2012:0117JUD000813909, § 187), и ЕСПЧ, 23 март 2016 г., *F. G. c/y Швеция* (SE:ECtHR:2016:0323JUD004361111, § 120) (курсивът е мой).

78 ЕСПЧ, 28 февруари 2008, *Saadi c/y Италия* (SE:ECtHR:2008:0228JUD003720106, § 131), ЕСПЧ, 25 април 2013 г., *Savridin Dzburayev c/y Русия* (SE:ECtHR:2013:0425JUD007138610, § 153 и 169), и ЕСПЧ, 25 март 2014 г., *M. G. c/y България* (SE:ECtHR:2014:0325JUD005929712, § 79).

79 ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство* (SE:ECtHR:2012:0117JUD000813909, § 272 и 277-279). Вж. също точка 112 от настоящото заключение.

положение в Чад се характеризира със съществуването на военни затвори под ръководството на тайните служби. По-нататък Европейският съд по правата на човека разглежда специфичното положение на молителя. В това отношение този съд посочва, от една страна, че са налице медицински свидетелства, че лицето вече е било изтезавано в Чад, от друга страна, че е налице риск то да бъде изтезавано отново, ако бъде върнато в тази държава, тъй като във Франция е активен привърженик на опозиционна партия и изглежда, че по отношение на него е издадена заповед от страна на органите на Чад за принудително довеждане три години след като е напуснало тази държава⁸⁰.

111. В решение М. Г. с/у България Европейският съд по правата на човека прави извод, че молителят, който е издирван от руските органи с цел предаването му на наказателните съдилища на Ингушетия, една от републиките в Северен Кавказ, тъй като има съмнения, че принадлежи към партизанското движение в Чечения, е изложен на сериозен и доказан риск да бъде изтезаван, ако бъде екстрадиран в Русия. На първо място, посоченият съд разглежда общото положение в Северен Кавказ и установява, че този регион продължава да бъде зона на въоръжен конфликт, която се характеризира по-специално с непостановени от съд екзекуции, изтезания и други форми на нечовешко или унижително отношение. След това Европейският съд по правата на човека разглежда специфичното положение на молителя и отбелязва, че по отношение на него се провежда наказателно преследване, по-специално за участие във въоръжена групировка, подготовка на терористични актове, трафик на оръжие и упойващи вещества, че руските тайни служби са иззели голямо количество оръжие от дома му и че е заподозрян от руските органи, че принадлежи към въоръжена джихадистката групировка. От това Европейският съд по правата на човека прави извод, че лицето е изложено в особено голяма степен на риск от изтезания, ако бъде настанено в пенитенциарно заведение в Северен Кавказ⁸¹.

112. Що се отнася до член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, в решение Ahorugeze с/у Швеция Европейският съд по правата на човека приема, че екстрадицията на молителя, който е руандски гражданин, принадлежащ към етническата група хуту, в Руанда, където той трябва да бъде съден за геноцид и престъпления срещу човечеството, не излага това лице на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие. Всъщност на основание на решенията на Международния наказателен трибунал за Руанда и на информация, предоставена от нидерландски разследващи органи и от норвежки полицаи, Европейският съд по правата на човека счита, че не е доказано, че руандските съдилища не са независими и безпристрастни. Освен това Европейският съд по правата на човека разглежда личното положение на молителя. Според този съд нито обстоятелството, че е свидетелствал за защитата пред Международния наказателен трибунал за Руанда, нито обстоятелството, че е ръководил руандския орган за гражданско въздухоплаване, нито неговото осъждане по време на геноцида през 1994 г. за разрушаване на чужда собственост, го излагат на флагрантен отказ от правосъдие⁸².

3) Как да се докаже, че заинтересованото лице е изложено на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка?

113. Струва ми се, както поддържа Комисията, че за целите на доказването, че заинтересованото лице е изложено на разглеждания риск от флагрантен отказ от правосъдие, следва да се установи съществуването на особени обстоятелства или във връзка с това лице, или във връзка с престъплението, за което то е обект на наказателно преследване или за което е осъдено, които обстоятелства го излагат на подобен риск. Поради това Комисията предлага по-специално да се провери дали лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, е

80 ЕСПЧ, 18 април 2013 г., Мо. М. с/у Франция (СЕ:ЕCHR:2013:0418JUD001837210, § 38—43).

81 ЕСПЧ, 25 март 2014 г., М. Г. с/у България (СЕ:ЕCHR:2014:0325JUD005929712, § 87—91).

82 ЕСПЧ, 27 октомври 2011 г., Ahorugeze с/у Швеция (СЕ:ЕCHR:2011:1027JUD003707509, § 125—129).

политически опонент или принадлежи към социална или етническа малцинствена група, която е предмет на дискриминация. Комисията предлага също така да се провери по-специално дали престъплението, във връзка с което заинтересованото лице е обект на наказателно преследване, има политически характер, или дали управляващата власт е направила публични изявления относно това престъпление или неговото санкциониране. Струва ми се, че тези предложения следва да бъдат приети.

114. В това отношение ще посоча, че съображение 12, второ изречение от Рамковото решение предвижда изрично възможността да се откаже предаването на лице, когато въз основа на обективни доказателства има основания да се счита, че европейската заповед за арест относно това лице е издадена с цел преследване или наказване на лице поради неговите политически убеждения.

115. Що се отнася до тежестта на доказване, според мен следва да се изиска от заинтересованото лице да установи съществуването на сериозни и доказани основания да се счита, че е налице реален риск то да претърпи флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка. Подобно становище е в съответствие със становището на Европейския съд по правата на човека, който смята освен това, че след като бъде предоставено такова доказателство, съответната държава трябва да разсея всички съмнения в това отношение⁸³.

116. В конкретния случай L. M. поддържа, че е подложен на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в Полша, тъй като принципът на правата държава „чиято същина е правото на ефективна съдебна защита, която на свой ред може да бъде гарантирана само посредством съществуването на независима съдебна система“, вече не се спазва в посочената държава⁸⁴.

117. Запитващата юрисдикция следва да прецени дали подобни твърдения доказват, че ако бъде предаден на издаващия съдебен орган, L. M. ще бъде изложен на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в резултат от недостатъците на полската съдебна система, ако се предположи, че такъв риск е бил създаден.

118. Все пак ще посоча, че в нито един момент L. M. не посочва по какъв начин скорошните реформи в полската съдебна система засягат личното му положение. Той не обяснява по какъв начин недостатъците на полската съдебна система, ако се предположи, че бъдат доказани, са пречка *неговото дело да бъде гледано* от независим и безпристрастен съд. L. M. се задоволява с това да твърди принципно, че полската съдебна система не отговаря на изискванията на принципа на правата държава.

119. Поради това считам, че доводите на L. M. са насочени към доказване единствено на обстоятелството, че поради недостатъци на съдебната система е налице реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в Полша, а не да докажат, че той самият ще бъде изложен на такъв риск, ако бъде предаден на издаващия съдебен орган. Ще напомня обаче, както е посочил Европейският съд по правата на човека, че обстоятелството, че съществува общ проблем, свързан със зачитането на правата на човека в определена държава (ако се предположи, че бъде доказан), не установява само по себе си, че връщането на заинтересованото лице в тази държава

83 ЕСПЧ, 27 октомври 2011 г., *Ahorugeze c/y Швеция* (СЕ:ЕCHR:2011:1027JUD003707509, § 116), ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., *Othman (Abu Qatada) c/y Обединеното кралство* (СЕ:ЕCHR:2012:0117JUD000813909, § 261), и ЕСПЧ, 19 февруари 2013 г., *Yefimova c/y Русия* (СЕ:ЕCHR:2013:0219JUD003978609, § 220).

84 Ще уточня, че съгласно решението на High Court (Висш съд) от 12 март 2018 г., посочено в точка 22 от настоящото заключение, адвокатът на L. M. се е опитал, за се сдобие с доказателства относно състоянието на съдебната система в Полша. По-специално той е представил пред запитващата юрисдикция документ, издаден от официален полски орган, който не може да бъде точно установен от запитващата юрисдикция. Според този документ полската съдебна власт е независима от останалите власти, като надзорът над общите съдилища, осъществяван от страна на министъра на правосъдието, имал изцяло административен характер и този министър не нарушавал независимостта на магистратите.

ще го изложи на риск от флагрантен отказ от правосъдие⁸⁵. Например в решение Yefimova c/у Русия Европейският съд по правата на човека приема, че макар да са налице основания за съмнение в независимостта на казахските магистрати, молителят не е доказал нито, че тези съмнения съставляват реален риск от флагрантен отказ от правосъдие, *нито че в случай на екстрадицията му в Казахстан самият той би бил изложен на този риск*⁸⁶.

120. В това отношение ще напомня, че срещу L. M. се води наказателно преследване за трафик на упойващи вещества и че в преписката не се сочи, че подобно престъпление или самата личност на L. M. притежава особености, които биха довели до твърдения риск от флагрантен отказ от правосъдие. В съдебното заседание на представителя на L. M. е зададен въпрос в това отношение, но той не внася допълнителни уточнения.

121. Следователно на първия въпрос трябва да се отговори, че член 1, параграф 3 от Рамковото решение трябва да се тълкува в смисъл, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да отложи изпълнението на европейска заповед за арест, когато установи не само че е налице реален риск от флагрантен отказ от правосъдие поради недостатъци на съдебната система на издаващата държава членка, но и че лицето, по отношение на което е издадена тази заповед, е изложено на подобен риск. За да може нарушение на правото на справедлив съдебен процес, установено в член 47, втора алинея от Хартата, да съставлява флагрантен отказ от правосъдие, е необходимо това нарушение да бъде толкова сериозно, че да заличава основното съдържание на правото, което тази разпоредба защитава. За да определи дали заинтересованото лице е изложено на разглеждания риск от флагрантен отказ от правосъдие, изпълняващият съдебен орган трябва да вземе предвид конкретните обстоятелства, които се отнасят както до това лице, така и до престъплението, във връзка с което се провежда наказателно преследване срещу него или за извършването на което лицето е осъдено.

3. По втория преюдициален въпрос

122. С втория въпрос запитващата юрисдикция иска да установи по същество дали в хипотезата, в която вторият етап от проверката, определен в решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), е приложим и изпълняващият съдебен орган установи, че издаващата държава членка нарушава принципа на правовата държава поради недостатъци на съдебната система, този съдебен орган е длъжен да поиска от издаващия съдебен орган на основание член 15, параграф 2 от Рамковото решение необходимата допълнителна информация, що се отнася до условията, при които ще се проведе процесът относно заинтересованото лице. Ако това е така, запитващата юрисдикция пита Съда какви гаранции би могла да получи от издаващия съдебен орган, за да отстрани риска по отношение на заинтересованото лице да не бъде проведен справедлив съдебен процес.

123. Ще посоча, че в това решение Aranyosi и Căldăraru Съдът е приел, че изпълняващият съдебен орган е бил длъжен да поиска от издаващия съдебен орган на основание член 15, параграф 2 от Рамковото решение необходимата допълнителна информация относно условията на задържане на заинтересованото лице. Само ако с оглед на тази информация изпълняващият съдебен орган счете, че е налице реален риск заинтересованото лице да бъде обект на нечовешко или унизително отношение, този орган е длъжен да отложи изпълнението на европейската заповед за арест⁸⁷.

⁸⁵ Вж. точка 109 от настоящото заключение. Вж. също ЕСПЧ, 10 февруари 2011 г., Dzhakysybergenov c/у Украйна (CE:ECHR:2011:0210JUD001234310, § 37 и 44).

⁸⁶ ЕСПЧ, 19 февруари 2013 г., Yefimova c/у Русия (CE:ECHR:2013:0219JUD003978609, § 221-225). Вж. също ЕСПЧ, 17 януари 2012 г., Othman (Abu Qatada) c/у Обединеното кралство (CE:ECHR:2012:0117JUD000813909, § 284 и 285).

⁸⁷ Решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 95—98).

124. Министърът е на мнение, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да поиска от издаващия съдебен орган информацията, която счита за необходима. Предметът на тази информация може да бъде определен единствено според конкретния случай в зависимост от причината, поради която изпълняващият съдебен орган счита, че заинтересованото лице е застрашено от реален риск от несправедлив съдебен процес. Не може да се изисква от изпълняващия съдебен орган да докаже липсата на недостатъци на полската съдебна система.

125. L. M. счита, че не е необходимо да се отговаря на втория преюдициален въпрос. Все пак той уточнява, че в конкретния случай не може да се предостави никаква гаранция, която да разсее опасенията на изпълняващия съдебен орган, тъй като разглежданите недостатъци са системни.

126. Според испанското правителство член 15, параграф 2 от Рамковото решение позволява да се намери изход, когато изпълняващият съдебен орган се колебае как да постъпи. Унгарското правителство счита, че тъй като изпълняващият съдебен орган не е оправомощен да установи съществуването на недостатъци на полската съдебна система, той не може да иска от тази държава членка да му предоставя допълнителна информация. Нидерландското правителство е на мнение, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да използва механизма, предвиден в член 15, параграф 2 от Рамковото решение. Полското правителство не представя становище по втория преюдициален въпрос.

127. Комисията счита, че изпълняващият съдебен орган може да иска от издаващия съдебен орган допълнителна информация. Подобна молба за информация би могла да се отнася по-специално до най-скорошните законодателни реформи. При все това е безспорно, че има по-малка вероятност тази информация да разсее съмненията на изпълняващия съдебен орган в сравнение с хипотезата, в която те се отнасят до условията на задържане на заинтересованото лице, както е в посоченото решение *Aranyosi и Căldăraru*.

128. Според мен, когато съществува реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка, изпълняващият съдебен орган трябва да използва правомощието, което му е предоставено с член 15, параграф 2 от Рамковото решение, за да получи информация, която, от една страна, е свързана със законодателството, прието след издаването на мотивираното предложение на Комисията и становищата на Венецианската комисия⁸⁸, и от друга страна — с особеностите относно заинтересованото лице и естеството на престъплението, които биха могли да изложат това лице на установен реален риск от флагрантен отказ от правосъдие.

129. Всъщност ми се струва, че не може да се изключи възможността именно в хипотеза, в която заинтересованото лице не е доказало вероятността самото то да бъде изложено на твърдения флагрантен отказ от правосъдие, подобна молба за информация да позволи изпълняващият съдебен орган да се осведоми в това отношение.

130. Ако с оглед на информацията, получена на основание на член 15, параграф 2 от Рамковото решение, изпълняващият съдебен орган счита, че лицето, по отношение на което е издадена европейска заповед за арест, не е изложено на реален риск да претърпи флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка, той трябва да изпълни тази заповед.

⁸⁸ В това отношение ще посоча, че в писменото си становище полското правителство упреква запитващата юрисдикция, че не е взела предвид законодателните реформи, настъпили след приемането на мотивираното предложение на Комисията.

131. Обратно на това, ако с оглед на тази информация изпълняващият съдебен орган счете, че заинтересованото лице е изложено на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка, изпълнението на европейската заповед за арест се отлага, а не се прекратява⁸⁹. В тази хипотеза съгласно член 17, параграф 7 от Рамковото решение изпълняващата държава членка трябва да уведоми Евроюст, като изложи причините за забавянето. Ако съществуването на риска не може да се изключи в разумен срок, изпълняващият съдебен орган трябва да реши дали да прекрати процедурата по предаване⁹⁰.

132. Следователно на втория въпрос трябва да се отговори, че когато изпълняващият съдебен орган установи наличието на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка, той е длъжен да поиска от издаващия съдебен орган на основание член 15, параграф 2 от Рамковото решение необходимата допълнителна информация, що се отнася евентуално, от една страна, до законодателните промени, осъществени след датата на издаване на документите, с които изпълняващият съдебен орган разполага, за да установи съществуването на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие, и от друга страна — до особеностите, свързани с лицето, по отношение на което е издадена европейската заповед за арест, или до естеството на престъплението, за което се води наказателно преследване срещу това лице или за извършването на което то е осъдено.

V. Заключение

133. Предвид изложените съображения предлагам на поставените от High Court (Висш съд, Ирландия) въпроси Съдът да отговори следното:

„1) Член 1, параграф 3 от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки, изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г., трябва да се тълкува в смисъл, че изпълняващият съдебен орган е длъжен да отложи изпълнението на европейска заповед за арест, когато установи не само че е налице реален риск от флагрантен отказ от правосъдие поради недостатъци на съдебната система на издаващата държава членка, но и че лицето, по отношение на което е издадена тази заповед, е изложено на подобен риск. За да може нарушение на правото на справедлив съдебен процес, установено в член 47, втора алинея от Хартата, да съставлява флагрантен отказ от правосъдие, е необходимо това нарушение да бъде толкова сериозно, че да заличава основното съдържание на правото, което тази разпоредба защитава. За да определи дали заинтересованото лице е изложено на разглеждания риск от флагрантен отказ от правосъдие, изпълняващият съдебен орган трябва да вземе предвид конкретните обстоятелства, които се отнасят както до това лице, така и до престъплението, във връзка с което се провежда наказателно преследване срещу него или за извършването на което лицето е осъдено.

⁸⁹ Решения от 16 юли 2015 г., Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, т. 38), и от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 98).

⁹⁰ Решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, т. 104).

- 2) Когато изпълняващият съдебен орган установи наличието на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие в издаващата държава членка, той е длъжен да поиска от издаващия съдебен орган на основание член 15, параграф 2 от Рамково решение 2002/584, изменено с Рамково решение 2009/299, необходимата допълнителна информация, що се отнася евентуално, от една страна, до законодателните промени, осъществени след датата на издаване на документите, с които изпълняващият съдебен орган разполага, за да установи съществуването на реален риск от флагрантен отказ от правосъдие, и от друга страна — до особеностите, свързани с лицето, по отношение на което е издадена европейската заповед за арест, или до естеството на престъплението, във връзка с което се провежда наказателно преследване срещу него или за извършването на което лицето е осъдено“.